

Prawoto's bevinding was dat de landbouwer in Pekalongan gemiddeld voor 100 kilo *padi*, die f 4 had moeten opbrengen, slechts f 1,88 had ontvangen. Dat bedrag was hem overigens niet meteen uitbetaald: dat moest de pellerij doen en zij trok nog een percentage af, overeenkomend met het gedeelte van de oogst dat op de opslagplaats (deze was niet bewaakt) gestolen was of aan gewicht had ingeboet door indroging.

Eén regentschap in de residentie Pekalongan, aldus verder Prawoto, had in acht maanden meer dan 16 000 ton rijst geleverd maar de rijstpellerijen hadden slechts 11 000 ton afgerekend, 'dus zijn er 5 000 ton verdwenen. Dat is pas in één regentschap! Hoe zal het er uitzien, als straks een onderzoek wordt ingesteld in een hele residentie of over geheel Java?' Duidelijk was dat de controle faalde. Geen wonder! 'In de controlelichamen zitten de eigenaren der pellerijen' (Hatta: 'Zelfcontrole!') 'Honden bijten elkaar niet.'

Het lid van de onderzoek-commissie dat o.m. het regentschap Pati had bezocht, deelde mee dat men daar niet 23 maar 57% van de getaxeerde oogst had moeten inleveren. De taxatie had ruim 300 000 ton belopen en men had er ca. 170 000 ton moeten inleveren. De werkelijke oogst was evenwel slechts 130 000 ton geweest. 'Er werd mij gerapporteerd dat van de landbouwers de hele opbrengst van hun *sawahs* werd gevorderd; ja, er zijn er zelfs die méér dan de hele opbrengst van hun *sawahs* moesten inleveren en hoe zij er aan moesten komen, dat moesten zij zelf weten.' Dit alles had tot zoveel beroering geleid dat de opgelegde 170 000 ton tot 70 000 was verlaagd. Van de residentie Kedoe daarentegen was van een *padi*-oogst van 460 000 ton slechts 60 000 ton gevorderd.

Iskandar Dinata vatte samen: 'De landbouwers voelen: wij planten *padi*, maar wij krijgen geen voedsel. Dat is de sfeer waarin de bevolking leeft.' Er moesten, zei hij, terwille van de oorlogvoering offers worden gebracht maar die waren hoogst ongelijk verdeeld:

'In Bantam en de Preanger zijn er vele dorpschoufden die *sawahs* bezitten, maar velen van hen doen niet mee aan de *padi*-leveranties. Zij hebben de verdeling hiervan zo uitgestippeld dat anderen de plicht krijgen om *padi* te leveren. Vooral in de residentie Bantam hebben de wetsgeleerden een sterke positie en gewoonlijk zijn deze *oelama's* rijk. Ten aanzien van hen durft het dorpschouf niet vast te stellen, hoeveel *padi* zij moeten leveren . . . Uit huiszoekingen bleek dat er veel gehamster van *padi* is, ja dat zelfs personen die bij de Propagandadienst werkzaam zijn, *padi* hamsteren in de kelder onder hun huis . . . De kleine boeren voldoen in het algemeen wel aan hun inleveringsplicht, omdat zij bang zijn.'

¹ Islamietische voorgangers